

# İSTANBUL TAKAS VE SAKLAMA BANKASI ANONİM ŞİRKETİ MERKEZİ KARŞI TARAF YÖNETMELİĞİ

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Başlangıç Hükümleri ve Genel Esaslar

#### Amaç

**MADDE 1 –** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketinin, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygun görülen piyasalar ya da sermaye piyasası araçları itibarıyla alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenerek takasın tamamlanmasını taahhüt ettiği merkezi karşı taraf uygulamasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

#### Kapsam

**MADDE 2 –** (1) Bu Yönetmelik, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi tarafından 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile düzenlenen piyasa veya sermaye piyasası araçları ile ilgili olarak verilen merkezi karşı taraf hizmetlerinde üyelik, üyelerin yükümlülükleri, teminatlar, garanti fonu, temerrüt yönetimi, sermaye, iç denetim ve risk yönetim sistemleri ile ücretlere ilişkin usul ve esasları belirler.

#### Dayanak

**MADDE 3 –** (1) Bu Yönetmelik, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 77 nci ve 78 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### Tanım ve kısaltmalar

**MADDE 4 –** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Açık teklif yöntemi: Takasbank'ın bir işlemin eşleştiği anda piyasa katılımcıları arasına girerek alıcıya karşı satıcı ve satıcıya karşı ise alıcı konumuna geçmesini,

b) BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

c) BDDK mevzuatına göre belirlenen sermaye: 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa ilişkin mevzuat uyarınca bankalar tarafından sermaye yeterliliği standart oranının tutturulması için bulundurulması gereken sermaye tutarına, Takasbank'ın içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinin BDDK tarafından gözden geçirilmesi sonucunda Takasbank'tan talep edilen ilave sermaye tutarının eklenmesi suretiyle bulunan tutarı,

ç) Borsa: Anonim şirket şeklinde kurulan, sermaye piyasası araçları, kambiyo ve kıymetli madenler ile kıymetli taşların ve Kurulca uygun görülen diğer sözleşmelerin, belgelerin ve kıymetlerin serbest rekabet şartları altında kolay ve güvenli bir şekilde alınıp satılabilmesini sağlamak ve oluşan fiyatları tespit ve ilan etmek üzere kendisi veya piyasa işleticisi tarafından işletilen ve/veya yönetilen, alım satım emirlerini sonuçlandırarak şekilde bir araya getiren veya bu emirlerin bir araya gelmesini kolaylaştıran, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa uygun olarak yetkilendirilen ve düzenli faaliyet gösteren sistemleri ve pazar yerlerini,

d) Brüt teminatlandırma: MKT üyelerinin, müşteri pozisyonları için müşterileri adına yatırımları gereken teminat tutarının, müşteri pozisyonlarının birbirleriyle netleştirilmeksizin her bir müşteri için ayrı ayrı hesaplanan teminat yükümlülüklerinin toplamı kadar olmasını,

e) Çoklu pozisyon hesabı: Takasbank nezdinde MKT üyeleri adına açılan, üyelerin kendi portföylerine veya müşterilerine ait pozisyonlarının toplu olarak izlendiği ancak her hâlükârda MKT üyesinin kendisine ait pozisyonlarla müşterilerine ait pozisyonların ayrıştırıldığı hesapları,

f) Garanti Fonu: Merkezi karşı taraf hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçları ile ilgili takas yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi durumunda kullanılmak amacıyla Takasbank nezdinde tutulan, teminatlar dışında kalan ve MKT üyelerinin katkı paylarıyla oluşturulan fonu/fonları,

g) Genel Müdür: Takasbank Genel Müdürünü,

ğ) Genel Yönetmelik: 30/5/2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliği,

h) İşlemci kuruluş: Takasbank'ın MKT olduğu piyasa veya sermaye piyasası araçlarında işlem yapan ancak söz konusu işlemlere ilişkin yükümlülüklerin tasfiyesini bir genel MKT üyesi aracılığı ile gerçekleştiren kuruluşları,

- ı) Kanun: 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununu,
- i) Karşılanmış riskler: Takasbank'ın verdiği merkezi karşı taraf hizmeti nedeniyle maruz kaldığı, ancak teminatlar, garanti fonu ve Takasbank sermayesinden tahsis edilen bölüm ile korunan riskleri,
- j) Kurul: Sermaye Piyasası Kurulunu,
- k) Merkezi karşı taraf hizmeti: Takasbank'ın, Kurul tarafından uygun görülen piyasa veya sermaye piyasası araçları bazında açık teklif, sözleşme yenileme veya hukuken bağlayıcılığı olan başka bir yöntemle alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenerek takasın tamamlanmasını taahhüt ettiği faaliyeti,
- l) Merkezi Takas Yönetmeliği: 18/7/2013 tarihli ve 28711 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Takas Yönetmeliğini,
- m) MKK: Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketini,
- n) MKT: Merkezi karşı tarafı,
- o) MKT üyesi: MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında gerçekleşen işlemlerden kaynaklanan hak ve yükümlülükler ve bu hak ve yükümlülüklerin tasfiyesine taraf olması Takasbank tarafından uygun görülen kuruluşları,
- ö) Net teminatlandırma: MKT üyelerinin müşteri pozisyonları için müşterileri adına yatırımları gereken teminat tutarının, müşterilere ait pozisyonların birbiriyle netleştirilmesi sonrasında hesaplanan teminat yükümlülüğü kadar olmasını,
- p) Piyasa: Takasbank'ın MKT hizmeti vermek üzere Kurulca yetkilendirildiği yerleri,
- r) Piyasa Yönergesi: Bu Yönetmelik kapsamında MKT hizmeti verilecek piyasalar ve sermaye piyasası araçları için Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen, Kurul tarafından onaylanan ve Takasbank'ın internet sitesinde yayınlanan düzenlemeleri,
- s) Piyasa yöneticisi: Borsayı veya borsanın piyasalarını işleten anonim ortaklıklarla diğer pazar yerlerini, yurtdışında faaliyet gösteren borsa ve teşkilatlanmış pazar yerleri ve tezgâh üstü piyasaları yöneten ve/veya işleten kuruluşları,
- ş) Portföy bazlı teminatlandırma: Takasbank tarafından MKT üyelerinden alınacak teminat tutarlarının aynı hesaptaki varlıklar arasındaki korelasyonların risk azaltıcı etkileri dikkate alınmak suretiyle hesaplanmasını,
- t) Prosedür: Bu Yönetmelik ve piyasa yönergelerinde belirlenen genel çerçeve dikkate alınarak hazırlanan, MKT faaliyeti işleyiş ve uygulamalarına ilişkin kural, usul ve esasları içeren, Genel Müdür tarafından onaylanan ve takip eden ilk Yönetim Kurulu toplantısında Yönetim Kurulunun bilgisine sunulan düzenlemeleri,
- u) Sermaye piyasası araçları: Menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını,
- ü) Sözleşme yenileme yöntemi: MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında gerçekleşen işlemlerde piyasa yönergelerinde belirlenen esaslar çerçevesinde ve her hâlükârda takas tamamlanmadan önce, taraflar arasında yapılmış sözleşmenin iptal edilerek Takasbank'ın taraflarla ayrı ayrı sözleşme yapmasını,
- v) Takas: Piyasada gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan yükümlülüklerin, piyasa yöneticisinin görüşü alınmak suretiyle Takasbank tarafından belirlenen süre ve şartlarda, bu Yönetmelikle belirlenen MKT üyeleri tarafından yerine getirilmesi suretiyle Takasbank tarafından taraflar arasında fon ve/veya varlıkların aktarımını sağlayan süreçlerin tamamını,
- y) Takasbank: İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketini,
- z) Tekil pozisyon hesabı: Takasbank nezdinde MKT üyeleri adına açılan hesapların alt hesabı olarak üyelerin tek bir müşterisine veya üyelerin kendi portföylerine ait pozisyonların izlendiği hesapları,
- aa) Teminat hesapları: Takasbank nezdinde MKT üyeleri adına açılan, üyelerin kendi portföylerine veya müşterilerine ait pozisyonlarına ilişkin teminatların izlendiği hesapları,
- bb) Teşkilatlanmış diğer pazar yerleri: Borsalar dışında sermaye piyasası araçlarının alıcı ve satıcılarını bir araya getiren, alım ve satımına aracılık eden, bunlar için sistemler ve platformlar

oluşturan ve bunları işleten alternatif işlem sistemlerini, çok taraflı işlem platformları ve teşkilatlanmış diğer piyasaları,

cc) Yönetim Kurulu: Takasbank Yönetim Kurulunu, ifade eder.

#### **Genel esaslar**

**MADDE 5 – (1)** Bu Yönetmelik kapsamında verilen hizmetler ve belirlenen yükümlülükler MKT üyelerine ve açıkça belirtildiği hallerde işlemci kuruluşlara yöneliktir.

(2) Takasbank'ın bu Yönetmelikte yer alan düzenlemelere uygun olarak MKT hizmeti verdiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında, MKT üyelerinin ve işlemci kuruluşların müşterilerine karşı olan yükümlülüklerinden Takasbank sorumlu tutulamaz.

(3) Takasbank; Kurulun MKT uygulamasını zorunlu tuttuğu piyasalar veya sermaye piyasası araçları ile borsalar veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinin talebi üzerine MKT uygulamasına geçilmesi Kurulca uygun görülen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında MKT hizmeti verebilir.

(4) Takasbank, organize piyasalar dışında gerçekleştirilen türev araç işlemleri ve piyasa yönergelerinde belirlenen limitlerin aşıldığı hallerle sınırlı olmak üzere, MKT üyesi veya işlem bazında MKT olmaktan piyasa yönergelerinde belirlenen şartlar çerçevesinde imtina edebilir.

(5) Takasbank'ın MKT olarak hizmet verdiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında teminat hesapları ile tekil ve çoklu pozisyon hesaplarının kullanım, işleyiş ve teminatlandırma yöntemlerine ve Takasbank'ın kendi nezdinde işletmekte olduğu piyasalarla ilgili özel hususlara ilişkin bu Yönetmelikle düzenlenmemiş konular ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

(6) Takasbank tarafından, borsa veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde gerçekleştirilen işlemlerde MKT hizmeti verilirken, açık teklif yönteminin kullanılması esastır. Açık teklif yönteminin kullanıldığı piyasa veya sermaye piyasası araçlarındaki işlemlere ilişkin emirlerin eşleştirildiği anda taraflar arasına girmek suretiyle MKT görevini üstlenen Takasbank'ın, her işlem için işlemin tarafları ile ayrı ayrı sözleşme yapması zorunlu değildir.

(7) Takasbank tarafından, MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında, piyasa yönergelerinde belirlenmesi koşuluyla, açık teklif yöntemi haricinde sözleşme yenileme yöntemi ya da hukuken bağlayıcılığı bulunan farklı bir yöntemin kullanılması mümkündür.

(8) Takasbank'ın tezgâh üstü piyasa veya sermaye piyasası araçlarında MKT hizmeti vermesi durumunda; işlemin hangi zamanında taraflar arasına girerek MKT olarak görev üstleneceğine ilişkin hususlar ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

(9) Kurul, prosedürlerle düzenlenen hususlardan yönergelerde yer alması gerektiği değerlendirilenlerin yönergelerle düzenlenmesini Takasbank'tan talep edebilir. Takasbank tarafından MKT ile ilgili düzenlemelerde Kurulun istediği değişiklik talepleri yerine getirilir.

(10) Takasbank; bu Yönetmelik, sermaye piyasası mevzuatı ve ilgili diğer mevzuatta açıkça düzenlenmemiş hususlarda, MKT uygulamasına ilişkin Kurul tarafından kabul edilen uluslararası prensip ve düzenlemeleri esas alır.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **MKT Üyelerine İlişkin Esaslar**

#### **MKT üyeliği**

**MADDE 6 – (1)** 7 nci maddede belirlenen şartları sağlayan kuruluşlar, Yönetim Kurulu tarafından yetkilendirilmeleri koşuluyla MKT hizmetlerine piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında MKT üyesi olarak taraf olabilir.

#### **MKT üyeliği şartları**

**MADDE 7 – (1)** MKT üyeliği şartlarının sağlandığının tespiti ve değerlendirmesi Takasbank'a ait olup üyelik için asgari olarak aşağıdaki koşulların sağlanmış olması gerekir:

a) Merkezi Takas Yönetmeliği hükümleri uyarınca Takasbank'a üye olunması,

b) Takasbank tarafından takas veya MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında ilgili mevzuata aykırılıklar sebebiyle işlem yapma yetkisinin kaldırılmamış olması,

- c) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen MKT hizmetine ilişkin sözleşme ve/veya taahhütnamelerin imzalanarak Takasbank'a ibraz edilmiş olması,
- ç) MKT hizmetinin sürekliliğini teminen gerekli bilgi işlem, risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetim mekanizmalarının oluşturulmuş ve işler hale getirilmiş olması,
- d) MKT hizmetlerine taraf olabilmek için Takasbank tarafından piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında belirlenecek asgari öz sermayeye sahip olunması,
- e) Mali bünyesinin MKT hizmetlerine taraf olduğu piyasa veya sermaye piyasası araçlarına ilişkin Takasbank'a karşı taahhütlerini yerine getirebilecek düzeyde olması,
- f) MKT hizmeti sunulacak piyasaların veya sermaye piyasası araçlarının özel niteliklerine göre öngörülebilecek ek şartların sağlanmış olması,
- g) Takasbank tarafından talep edilecek diğer bilgi ve belgelerin sunulmuş olması.

(2) Piyasa yönergelerinde, MKT üyeliği için bu maddede belirtilenlere ilave koşullar getirilebilir.

#### **MKT üyeliği türleri**

**MADDE 8 –** (1) MKT üyeleri, doğrudan MKT üyesi ve genel MKT üyesi olmak üzere ikiye ayrılır.

(2) MKT üyeliğine kabul ve üyelik türünün belirlenmesi, Takasbank tarafından, ilgili kuruluşun; öz sermaye tutarı ile Takasbank nezdinde gerçekleştirilen kredi değerliliğini tespite yönelik içsel kredi derecelendirme, mali tahlil ve istihbarat çalışmaları, eğer varsa bağımsız derecelendirme notları ve iç sistemleri ve teknik altyapısının yeterliliği dikkate alınarak yapılır. MKT üyeliği türlerinin belirlenmesinde kullanılan kriterler ilgili piyasa yönergelerinde düzenlenir.

(3) Yönetim Kurulu, Kurulun onayı ile piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında bu madde ile belirlenenlerden farklı MKT üyeliği türleri tesis etmeye yetkilidir.

#### **Doğrudan MKT üyeliği**

**MADDE 9 –** (1) Doğrudan MKT üyeleri, sadece kendilerinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir.

#### **Genel MKT üyeliği**

**MADDE 10 –** (1) Genel MKT üyeleri, kendilerinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerinin yanı sıra işlemci kuruluşların takas işlemlerini de gerçekleştirmeye yetkilidir.

(2) Bir işlemci kuruluşun takas işlemlerini gerçekleştiren genel MKT üyesi, ilgili işlemci kuruluşun kendisi üzerinden gerçekleştirdiği işlemlere ilişkin yükümlülüklerini Takasbank'a karşı kayıtsız şartsız yerine getirmeyi imzalayacağı sözleşme ve/veya taahhütname ile taahhüt eder. Takası gerçekleştiren genel MKT üyesi ile takas işlemlerini gerçekleştirdiği ilgili işlemci kuruluş; söz konusu işlemci kuruluşun kendisine ve müşterilerine ait ilgili genel MKT üyesi üzerinden gerçekleştirdiği işlemler nedeniyle Takasbank'a karşı oluşan yükümlülüklerden müşterek borçlu ve müteselsil kefil olarak sorumludurlar.

(3) Bir genel MKT üyesi; takas işlemlerini gerçekleştirdiği işlemci kuruluşların, 16 ncı maddedeki yükümlülükleri yerine getirip getirmediğini takip etmekle, yükümlülüklerin yerine getirilmediğinin anlaşılması halinde gerekli tüm tedbirleri almakla ve tedbirlere rağmen yükümlülüklerin hala yerine getirilmediğinin tespiti halinde ise aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hükümlere uygun hareket etmekle görevlidir.

(4) Genel MKT üyesinin bu maddenin üçüncü fıkrasında ifade edilen sorumluluğu, ilgili işlemci kuruluşun MKT hizmetinin verildiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında gerçekleştirdiği işlemlerden dolayı Takasbank'a karşı olan tüm hak, yükümlülük ve hesaplarının başka bir genel MKT üyesine devri veya tasfiyesi şartıyla kaldırılır.

#### **MKT üyelik türleri arası geçiş**

**MADDE 11 –** (1) Genel ve doğrudan MKT üyelerinin üyelik türleri, Takasbank tarafından belirlenmiş olan şartlara uyumları gözetilerek değiştirilebilir. Bu kapsamda, bir doğrudan MKT üyesi, sonradan genel MKT üyesi olarak kabul edilebileceği gibi bir genel MKT üyesi de sonradan doğrudan MKT üyesi olarak kabul edilebilir.

(2) Bir doğrudan MKT üyesi Takasbank'a başvurmak ve Yönetim Kurulu tarafından uygun görülme suretiyle genel MKT üyesi olabilir.

(3) Bir genel MKT üyesi, piyasa yönergelerinde belirlenen şartların oluşması halinde Takasbank tarafından re'sen veya başvurusu halinde, Yönetim Kurulu kararıyla doğrudan MKT üyesi yapılabilir. Bu

hallerde, varsa işlemci kuruluşlara ilişkin tüm hak, yükümlülük ve hesapların devri veya tasfiyesinin tamamlanması zorunludur.

(4) MKT üyelik türleri arasında geçiş halinde, ilgili piyasa yöneticisi, söz konusu geçişe ilişkin Yönetim Kurulu kararının alınmasını takip eden işgünü içerisinde bilgilendirilir.

#### **MKT üyelerinin genel yükümlülükleri**

**MADDE 12 – (1)** MKT üyelerinin yükümlülüklerini ifa edip etmediğine ilişkin gözetim ve denetim görevi Takasbank'a ait olup, MKT üyelerinin aşağıda sayılan hususlara uyması zorunludur:

a) Bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuatla MKT hizmetine ilişkin olarak belirlenen tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,

b) MKT hizmetinin verildiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında, söz konusu hizmete taraf olabilmek için gerekli iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim mekanizmalarının sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli tüm önlemleri almak,

c) Takasbank nezdinde üye hesapları ile bunlara bağlı alt hesapların taşınmasının gerektiği hallerde devralacak bir MKT üyesinin önceden belirlenmiş olması halinde müşterileri ile imzaladığı çerçeve sözleşmelerde söz konusu hususa ilişkin bilgilere yer vermek,

ç) 25 inci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde çoklu pozisyon hesabının kullanıldığı piyasa veya sermaye piyasası araçlarında, müşteri tarafından talep edilmesi halinde, müşterilere ait pozisyon ve bunlarla ilişkili teminatların Takasbank nezdinde müşteri adına açılan tekil pozisyon hesabı ile teminat hesaplarında izlenebilmesini teminen gerekli tüm önlemleri almak, hesapların açılmasını temin ve takip etmek,

d) Müşteri varlık ve teminatlarının izlenmesine ve saklanmasına ilişkin Kanun ve diğer ilgili düzenlemelerde yer alan tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,

e) MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemlerde, Takasbank'a tevdi edilecek teminatlar içerisinde müşterilere ait teminatların bulunması halinde bu Yönetmelik ve ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen iş ve işlemleri yerine getirmek,

f) MKT hizmeti kapsamında, Takasbank tarafından talep edilen aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmek,

g) Takasbank nezdindeki tekil veya çoklu pozisyon hesapları ile kendi nezdindeki müşteri pozisyon ve teminatlarına ilişkin kayıtlar arasında sürekli mutabakatı tesis etmek,

ğ) Teminatların izlendiği hesapların yapısı ve Takasbank tarafından sağlanan ayırtıştırmanın kapsamı, Takasbank nezdinde açılan teminat hesapları üzerindeki tasarruf yetkisinin MKT üyesine ait olduğu ve Takasbank tarafından bu yetkinin sadece bulunması gereken teminatla sınırlı olarak kısıtlandığı hususlarında müşterilerinin tam ve doğru olarak bilgilendirilmesini temin etmek,

h) Müşterilerine ait teminatları Takasbank nezdindeki ilgili teminat hesaplarına yatırmak,

ı) Takasbank tarafından öngörülmesi halinde, diğer MKT üyelerine karşı doğabilecek mali ve hukuki sorumluluğu teminat altına alan, genel ve özel mahiyette sigorta yaptırılmasına ilişkin düzenlemelere uymak,

i) Bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak Takasbank ve Kurul tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank ile Kurul tarafından görevlendirilenlerce yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak,

j) Bu Yönetmelik kapsamındaki diğer yükümlülüklerini süresi içerisinde ve eksiksiz olarak yerine getirmek.

(2) Yönetim Kurulu MKT üyelerine, piyasa yönergeleriyle MKT hizmetine ilişkin olarak bu maddede belirtilenler dışında ilave yükümlülükler getirmeye yetkilidir.

(3) Müşterilerine ait teminatları, üzerinde tasarruf hakkı olmaksızın çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilmiş teminat hesaplarına yatıran MKT üyeleri, söz konusu fiil nedeniyle ortaya çıkacak her türlü zarardan müşterilerine karşı sorumludur.

(4) Herhangi bir MKT üyesinin yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getiremeyeceğini öngörmesi halinde, durumu sebeplerini de içeren tüm tevsik edici bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Kurula ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmesi zorunludur. Söz konusu bildirim,

Takasbank'ın bu Yönetmelikte ve ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen gerekli tedbirleri almasına engel teşkil etmez.

#### **Üyelerle ilgili bildirim yükümlülüğü**

**MADDE 13 –** (1) Takasbank'ın herhangi bir MKT üyesinin yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getiremeyeceğini öngörmesi halinde, durumu sebeplerini de içeren tüm tevsik edici bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Kurula ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmesi zorunludur. Söz konusu bildirim, Takasbank'ın bu Yönetmelikte ve ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen gerekli tedbirleri almasına engel teşkil etmez.

#### **MKT üyelerinin faaliyetlerinin kısıtlanması**

**MADDE 14 –** (1) Kurulca veya ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca faaliyetleri sınırlandırılan veya geçici olarak durdurulan MKT üyelerinin MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarındaki faaliyetleri, Kurul veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından aksi Takasbank'a bildirilene kadar Takasbank tarafından kısıtlanır.

(2) Takasbank tarafından herhangi bir MKT üyesinin mali yeterliliğinin yüklenmekte olduğu riskler karşısında yetersiz kaldığının tespiti durumunda Yönetim Kurulu, söz konusu MKT üyesinin MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında faaliyetlerini kısıtlayabilir.

(3) Yönetim Kurulu, faaliyetleri kısıtlanan MKT üyesine karşı; Merkezi Takas Yönetmeliğinin 23 üncü maddesi uyarınca işlem öncesi depo şartının yerine getirilmesi, MKT üyeliğinin üç ayı aşmamak üzere askıya alınması, brüt teminatlandırma veya teminat oranlarını artırma, sadece risk azaltıcı işlemlere izin verilmesi ve hesap açımının engellenmesi gibi önlemlerle ilgili düzenlemelerde yer alan diğer önlemlerden herhangi birini veya birkaçını uygulayabilir.

(4) Bu maddenin üçüncü fıkrasında ifade edilen önlemlerden hangilerinde bir MKT üyesi adına tutulan hesapların başka bir MKT üyesine taşınmasının gerekeceği, ilgili piyasa yönergeleri ile belirlenir.

(5) İlgili piyasa veya sermaye piyasası araçlarında faaliyetleri kısıtlanan MKT üyesi hakkında; Kurul, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili piyasa yöneticisinin ivedilikle bilgilendirilmesi ve Kurul ile ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarının onayı alınmaksızın bu konuya ilişkin kamuya açıklama yapılmaması zorunludur. İlgili MKT üyesinin piyasa veya sermaye piyasası araçlarında işlem yapması hususu ise söz konusu piyasa yöneticilerinin yetkili organlarının kararına bağlıdır.

(6) İlgili piyasa veya sermaye piyasası araçlarında faaliyetleri kısıtlanan MKT üyesine; Takasbank tarafından, faaliyet kısıtlamasına konu hususlardaki yetersizliklerin giderilmesini teminen piyasa kuralları ve işlem saatleri dikkate alınarak altı ayı aşmamak üzere bir süre verilir. Bu süre sonunda faaliyetlerinin kısıtlanmasına sebep olan koşulların bir veya birkaçının devam etmesi durumunda Yönetim Kurulu, 15 inci madde çerçevesinde ilgili MKT üyesinin üyeliğini sona erdirmeye ve bu çerçevede gerekli işlemleri yapmaya yetkilidir.

#### **MKT üyeliğinin sona ermesi**

**MADDE 15 –** (1) MKT üyeliği, piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında;

a) Bu Yönetmelik ve ilgili diğer düzenlemelerde belirlenen MKT üyeliği şartlarından herhangi birinin kaybedildiğinin Takasbank tarafından tespit edilmesi,

b) Bu Yönetmelik veya ilgili diğer düzenlemelerde yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle MKT sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıktığının Takasbank tarafından tespit edilmesi,

c) 14 üncü maddenin ikinci fıkrası hükümleri çerçevesinde faaliyetleri kısıtlanan MKT üyelerinin aynı maddenin altıncı fıkrası ile kendilerine verilen azami altı aylık süre içinde ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemiş olması,

ç) MKT üyesinin kendisinin talep etmesi, hallerinde Yönetim Kurulu kararı ile sona erdirilebilir.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi çerçevesinde MKT üyeliğini sona erdirmek isteyenler, durumu Takasbank'a yazılı olarak bildirir. Şu kadar ki, MKT üyeliğini sona erdirmek isteyen ilgili üyenin, bu Yönetmelik ve ilgili diğer düzenlemeler kapsamındaki tüm yükümlülüklerini yerine getirmiş olması şarttır. Bu hallerde Yönetim Kurulu, MKT üyeliğini sona erdirmeye izin verebilir.

(3) Takasbank; bir MKT üyesinin üyeliğini sona erdirirken ilgili piyasa yöneticisinin görüşünü alır.

(4) Takasbank, MKT üyeliği sona erdirilenlerin, takasını gerçekleştirdiği işlemci kuruluşlara ait işlemlerin düzenli ve kesintisiz bir şekilde yürütülmesini teminen, ilgili işlemci kuruluşlara ve onların müşterilerine ait pozisyonların başka bir genel MKT üyesine devri de dâhil olmak üzere gerekli tüm tedbirleri almaya yetkilidir.

(5) MKT üyeliğinin sona erdirilmesi durumunda dâhi, üyeliğin sona erdirilmesine ilişkin Yönetim Kurulu kararı tarihine kadar yapılmış işlemlerle ilgili söz konusu kuruluşun Takasbank'a karşı bu Yönetmelik ve ilgili diğer düzenlemeler kapsamındaki yükümlülükleri devam eder.

(6) Bir piyasa veya sermaye piyasası aracında MKT üyeliği sona erdirilen üye hakkında; Kurul, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili piyasa yöneticisinin ivedilikle bilgilendirilmesi zorunludur.

#### **İşlemci kuruluşlar**

**MADDE 16 – (1) İşlemci kuruluşlar aşağıdaki hususların temini ile yükümlüdür:**

a) Müşteri pozisyon ve teminatlarının, gerek kendisi gerekse MKT üyesi nezdinde izlenmesi ve teminatlandırma yöntemleri ile ilgili olarak bu Yönetmelik ve ilgili piyasa yönergelerinde yer alan düzenlemelere uymak,

b) Müşteri varlık ve teminatlarının izlenmesine ve saklanmasına ilişkin Kanun ve diğer ilgili düzenlemelerde yer alan tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,

c) Bağlı olduğu genel MKT üyesi nezdindeki kendi müşterilerine ait hesaplar ile kendi nezdindeki müşteri pozisyon ve teminatlarına ilişkin kayıtlar arasında sürekli mutabakatı tesis etmek,

ç) Kendi müşterilerine ait genel MKT üyesi nezdinde açılan teminat hesapları üzerindeki tasarruf yetkisinin ilgili genel MKT üyesine ait olduğu ve Takasbank tarafından bu yetkinin sadece bulunması gereken teminatla sınırlı olarak kısıtlandığı hususlarında müşterilerinin tam ve doğru olarak bilgilendirilmesini temin etmek,

d) Bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak ilgili genel MKT üyesi, Takasbank ve Kurul tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank ile Kurul tarafından görevlendirilenlerce yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak.

(2) İlgili genel MKT üyesi tarafından, herhangi bir işlemci kuruluşun bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getirmediğinin tespiti halinde durum söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmediğini tevsik edici tüm bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Takasbank'a iletilir ve söz konusu aykırılıkların giderilmesini teminen gerekli tüm tedbirler alınır.

(3) Genel MKT üyesi tarafından alınan tüm tedbirlere rağmen ilgili işlemci kuruluşun yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmediği hallerde işlemci kuruluşun müşterilerine ait pozisyon ve teminatlar, aralarındaki sözleşme çerçevesinde ilgili MKT üyesinin Takasbank'a ilettiği talep üzerine, ilgili genel MKT üyesine devredilir. İşlemci kuruluş devredilen müşteri pozisyon ve teminatlarına ilişkin sahiplik bilgilerini, devralan üyeye bildirir. Takasbank tarafından, ilgili MKT üyesinden alınan devir gerekçeleri ile devir işlemi hakkında 1 işgünü içinde Kurula ve ilgili kamu otoritesine bilgi verilir.

(4) İşlemci kuruluşlara ilişkin ilgili oldukları diğer düzenlemelerde yer alan hükümler saklıdır.

## **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

### **Teminatlara İlişkin Esaslar**

#### **Genel esaslar**

**MADDE 17 – (1)** Takasbank tarafından MKT faaliyeti nedeniyle alınan teminatlar tevdi amaçları dışında kullanılamaz, kamu alacakları için olsa dahi haczedilemez, rehnedilemez, idari mercilerin tasfiye kararlarından etkilenmez, iflas masasına dâhil edilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir uygulanamaz.

(2) MKT üyelerinin; gerek kendilerine, gerek müşterilerine ve gerekse üçüncü kişilere ait mal varlığı değerlerini teminat olarak Takasbank'a tevdi ettiği hâllerde, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 988 ila 991 inci maddeleri teminat konusu kaydi sermaye piyasası araçları üzerindeki mülkiyet veya sınırlı aynı hak iktisabına da uygulanır. Teminat konusu mal varlığı değerleri üzerinde üyenin herhangi bir sebeple tasarruf yetkisinin bulunmaması Takasbank'ın iyi niyetle aynı hak iktisabına engel olmaz. Teminat konusu mal varlığı değerleri üzerinde üçüncü kişilerin istihkak ya da sınırlı aynı hak iddiaları Takasbank'a karşı ileri sürülemez.

(3) Takasbank'ın MKT olarak yerine getirdiği işlemleri nedeni ile teminat olarak aldığı mal varlığı değerleri üzerindeki hak ve yetkileri hiçbir şekilde sınırlandırılmaz. MKT üyesine veya teminatı tesis eden kişiye konkordato mühleti tanınması, konkordatosunun tasdiki, iflastan sonra konkordato veya mal varlığının terki suretiyle konkordato süreci içine girmesi, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması, iflası, iflasının ertelenmesi veya 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu çerçevesindeki diğer takip prosedürleri ya da bu Kanunun tedricî tasfiye ile ilgili hükümleri Takasbank'ın söz konusu teminatlar üzerindeki hak ve yetkileri kullanmasını hiçbir şekilde sınırlandıramaz.

#### **Teminatların tesisi**

**MADDE 18 –** (1) MKT üyeleri, kendileri veya müşterileri adına aldıkları pozisyonlar için Takasbank tarafından kullanılan ve ilgili piyasa yönergeleriyle belirlenen yöntemler çerçevesinde hesaplanan tutarda teminatı Takasbank tarafından belirlenen hesap ve/veya hesaplara yatırmak zorundadırlar.

(2) MKT üyesine bağlı tekil pozisyon hesaplarında izlenen müşteri pozisyonlarıyla ilişkili teminatlar sadece ilgili müşterinin yükümlülüklerinin tasfiyesinde kullanılabilir.

(3) Teminatlar; başlangıç teminatı ve değişim teminatlarından oluşur. Başlangıç teminatı, gelecekte herhangi bir temerrüt durumunun ortaya çıktığı hallerde, temerrüdün ortaya çıktığı tarihten pozisyonların kapatılmasına kadarki süre içinde maruz kalınabilecek risklerin karşılanabilmesini teminen başlangıçta talep edilen teminattır. Değişim teminatı; mevcut pozisyonların piyasa fiyatlarıyla değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan farklar nedeniyle ihtiyaç duyulan teminatları ifade eder.

(4) Piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında teminat tutar ve oranları, teminata kabul edilebilecek varlıklar, teminatların kompozisyonu, bunların değerlendirme esasları ve teminat yatırma süreleri ile teminatlarla ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar piyasa yönergeleriyle belirlenir.

(5) MKT üyelerinin aldıkları pozisyonların, Takasbank tarafından belirlenen limitleri aşmaması esastır. Ancak Takasbank'ın gereken hallerde ilgili piyasa yöneticisini de bilgilendirmek suretiyle belirli piyasa ve sermaye piyasası araçlarında limitlerin aşılabildiği işlemlerin gerçekleştirilmesine imkân tanınması mümkündür. Bu işlemler ve bu işlemler için alınacak teminatlara ilişkin usul ve esaslar ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

(6) Takasbank; Kurulca onaylanan piyasa yönergelerinde yer alan oran veya tutarların altında kalmamak kaydıyla MKT hizmeti verdiği piyasa, sermaye piyasası aracı veya üye bazında farklı teminat oran ve tutarları belirleyebilir.

(7) Sermaye piyasası aracı ya da sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü piyasalar bazında teminatların hesaplanmasında asgari %99'luk tek taraflı güven aralığının kullanılması esastır. Teminatların hesaplanmasında kullanılacak nakde dönüştürme süresi asgari 2 iş günüdür. Volatilité hesaplamalarında kullanılacak tarihsel veriler temin edilebildiği ölçüde asgari 12 ayı kapsar.

#### **Teminat türleri**

**MADDE 19 –** (1) MKT işlemlerine taraf olacak MKT üyelerinin Takasbank'a sunabilecekleri teminatlar aşağıda belirtilmiştir:

- a) Nakit (Türk Lirası/Konvertibl döviz),
- b) Devlet İç Borçlanma Senedi,
- c) Pay Senedi,
- ç) Teminat Mektubu,
- d) Yatırım Fonu Katılma Belgesi,
- e) T.C. Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilen Euro Tahvil,
- f) T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Anonim Şirketi tarafından ihraç edilen kira sertifikaları,
- g) Borsalarda işlem gören standartta altın.
- ğ) **(Ek:RG-20/11/2018-30601)** İpotek teminatlı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, varlık teminatlı menkul kıymetler ve varlığa dayalı menkul kıymetler
- h) **(Ek:RG-22/6/2019-30809)** Elektronik ürün senedi.
- ı) **(Ek:RG-22/6/2019-30809)** G7 ülkeleri tarafından ihraç edilen iç borçlanma senetleri ile Euro tahviller.
- i) **(Ek:RG-24/5/2022-31845)** T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından ihraç edilen emtia sertifikaları.



(2) Takasbank tarafından teminat olarak alınacak varlıkların belirlenmesinde kredi, likidite ve piyasa riski düşük olan varlıklara öncelik ve ağırlık verilir.

(3) MKT hizmeti çerçevesinde teminat mektuplarının Takasbank tarafından teminat olarak kabul edilebilmesi için herhangi bir kısıtlama içermeksizin ilk talepte derhal ödeme taahhüdünü veya kaydını içermesi zorunludur.

#### **Takasbank tarafından alınan teminatların izlenmesi ve yönetimi**

**MADDE 20** – (1) Alınan teminatlar ile hesap sahiplerinin varlıkları; Takasbank'ın varlıklarından ayrı olarak izlenir.

(2) Takasbank bir piyasa veya sermaye piyasası aracında pozisyonlara ilişkin teminat hesaplamasında brüt veya net teminatlandırma yöntemlerinden birini kullanır. Piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağı ilgili piyasa yönergeleri ile belirlenir.

(3) MKT üyelerince Takasbank'a yatırılan müşteri teminatları, bağlı oldukları pozisyon hesaplarıyla ilişkilendirilir ve MKT üyeleri adına açılan teminat hesaplarında her bir müşteri için ayrı ayrı açılan alt hesaplarda izlenir. Hesaplara yatırılan teminat yükümlülüğünü aşan fazla teminatların da ilgili müşteriye ait olduğu kabul edilir ve bu teminatlarla aynı esaslar çerçevesinde değerlendirilir. Piyasa koşulları teminatların müşteri bazında izlenmesine izin vermediği takdirde müşteri teminatlarının toplu olarak izlenmesi, koşullarının piyasa yönergelerinde belirlenmesi şartıyla mümkündür.

(4) Çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilen teminat hesaplarına yatırılacak teminatların, üyenin kendisine ait olan veya üzerinde tasarruf hakkına sahip olduğu teminatlardan karşılanması şarttır. Takasbank tarafından çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilmiş teminat hesaplarına MKT üyeleri tarafından yatırılan teminatların üyeye ait olduğu kabul edilir.

(5) Takasbank, ilgili piyasa yönergeleri çerçevesinde tek bir piyasa veya birden fazla piyasa veya sermaye piyasası aracı için üye veya müşteri bazında portföy bazlı teminatlandırma yöntemiyle teminat hesaplayabilir. Birbiriyle ilişkilendirilen piyasalar veya sermaye piyasası araçları arasında üye veya müşteri bazında portföy bazlı teminatlandırma yapılabilmesi için, ilgili piyasa veya sermaye piyasası araçlarında aynı teminatlandırma yönteminin kullanılıyor olması ve tek bir garanti fonunun kurulmuş olması gereklidir. Teminat hesaplamalarında varlıklar arası korelasyonlardan kaynaklanan etkiler, ancak ilgili korelasyonların istatistiksel olarak anlamlı ve güvenilir bulunması halinde, talep edilecek teminatlarda indirim olarak dikkate alınabilir.

(6) Takasbank, gün içinde belirli aralıklarla teminatların yeterlilik düzeyini izler ve piyasa koşullarını gözetererek gerekmesi halinde teminat seviyelerinde değişikliğe gider.

#### **Teminat tamamlama çağrısı**

**MADDE 21** – (1) MKT üyesine bağlı müşteri hesaplarındaki teminat açıklarının tamamlanmasından ilgili MKT üyesi sorumludur.

(2) Bu Yönetmelik ve ilgili diğer düzenlemeler çerçevesinde hesapların güncellenmesi sonucunda pozisyonların ve/veya teminatların değerlerinin değişmesi veya diğer nedenlerle teminatların ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen seviyenin altına düşmesi durumlarında, Takasbank tarafından ilgili MKT üyesine teminat tamamlama çağrısı yapılır.

(3) Teminat tamamlama çağrıları, esasları piyasa yönergeleriyle belirlenen elektronik bir sistem aracılığı ile yapılır. Takasbank'ın teminat tamamlama çağrısını elektronik bir sistem aracılığıyla göndermesi durumunda, MKT üyesinin başkaca bir ihbar ve bildirim gerek kalmaksızın çağrıyı aldığı kabul edilir. MKT üyesinin sorumluluğu, Takasbank tarafından yapılan teminat tamamlama çağrısının üyeye ulaştığı anda başlar.

#### **Teminatların değerlendirilmesi**

**MADDE 22** – (1) Takasbank, hesaplarda tutulan nakit Türk Lirası teminatların zorunlu karşılık olarak tesis edilecek kısmı düşüldükten sonra kalan tutarını, mümkün olan en iyi koşullarla nemalandırır. Nemalandırma sonucunda elde edilen brüt nema tutarlarından, vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile Takasbank komisyonu düşülür.

(2) Teminatların nemalandırılmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili piyasa yönergelerinde düzenlenir.

#### **Teminat sözleşmeleri**

**MADDE 23** – (1) MKK nezdinde kayden izlenen sermaye piyasası araçlarını konu alan teminat sözleşmeleri yazılı şekilde yapılır. Bu teminat sözleşmelerine konu sermaye piyasası araçlarının mülkiyeti, sözleşmeye bağlı olarak Takasbank'a kanuni usullere göre devredilebileceği gibi teminat verende de kalabilir.

(2) Piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında Takasbank tarafından teminatların mülkiyet devri sözleşmesi ile devralınabilmesi, ilgili piyasa yönergelerinde usul ve esaslarının belirlenmesi ile mümkündür.

(3) Mülkiyetin Takasbank'a devredildiği teminat sözleşmelerinde; Takasbank, teminat sözleşmesinin kurulduğu anda teminat konusu sermaye piyasası araçlarının mülkiyet hakkına sahip olur.

(4) Takasbank tarafından teminat olarak alınan ve MKK nezdinde kayden izlenen sermaye piyasası araçları ile diğer teminatların mülkiyetinin Takasbank'a devredilmediği teminat sözleşmelerinde; teminat konusu sermaye piyasası aracının satışı da dâhil olmak üzere teminatların ne kapsamda kullanılabilmesine ilişkin hususlar ilgili piyasa yönergelerinde yer alan hükümlere aykırı olmamak kaydıyla Takasbank ile MKT üyeleri arasında imzalanan sözleşmeyle belirlenir.

#### **Teminata konu sermaye piyasası araçlarından doğan haklar**

**MADDE 24** – (1) Teminata konu sermaye piyasası araçlarından doğan haklar, esas olarak teminat verene aittir.

(2) Takasbank ile teminat veren MKT üyesi arasında yapılan sözleşme ile Kanunun 47 nci maddesi çerçevesinde teminatların mülkiyetinin Takasbank'a devri halinde, söz konusu teminatlardan doğan haklar Takasbank'a aittir. İlgili MKT üyesinin yükümlülüklerini yerine getirmesi kaydıyla teminata konu sermaye piyasası araçları; Takasbank'a teminat olarak verildikleri tarihten MKT üyesinin yükümlülüklerini yerine getirdiği tarihe kadar geçen sürede işleyen tüm getirileri ve haklarıyla birlikte teminat verene iade edilir.

#### **Teminatların ve pozisyonların ayrıştırılması**

**MADDE 25** – (1) Takasbank, MKT hizmeti verdiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında, müşterilerin pozisyon ve teminatlarını, üyeye bağlı ancak üyenin kendi portföyüne ait pozisyon ve teminatlardan ayrı hesaplarda izler.

(2) Çoklu pozisyon hesaplarının kullanılabilirdiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında, müşteri pozisyon ve teminatlarının, MKT üyesi tarafından talep edilmesi halinde Takasbank nezdinde açılan kendisine bağlı tekil pozisyon hesapları ile müşteriye ait teminat alt hesaplarında izlenmesi gereklidir. Takasbank türev araçların işlem gördüğü piyasalar hariç olmak üzere, esasları ilgili piyasa yönergelerinde belirlenmek suretiyle diğer piyasa veya sermaye piyasası araçlarında tekil hesapların kullanımını kısıtlayabilir.

(3) Tekil pozisyon hesaplarındaki pozisyonlarla ilişkili teminat hesaplarında izlenen müşteri teminatları, MKT üyesinin kendisine ait hesaplarda veya diğer müşterilere ait hesaplarda ortaya çıkan teminat açıklarının kapatılmasında kullanılamaz.

(4) İşlemci kuruluşların pozisyon ve teminatları genel MKT üyelerine bağlı münhasıran açılmış alt hesaplarda izlenir.

(5) MKT hizmetlerinde uygulanacak ayrıştırmaya ilişkin diğer usul ve esaslar, piyasa ve sermaye piyasası araçlarının özellikleri ve risklilik durumları dikkate alınarak ilgili piyasa yönergeleri ile belirlenir.

#### **Teminatların ve pozisyonların taşınabilirliği**

**MADDE 26** – (1) Tekil veya çoklu pozisyon hesaplarında izlenen pozisyonlar ve bu pozisyonlarla ilişkili teminatlar, Takasbank'ın uygun görmesi halinde, devreden ve devralan MKT üyelerinin talimatıyla Takasbank tarafından MKT üyeleri arasında taşınabilir. Bu halde, devreden MKT üyesi pozisyon ve teminatları devredilecek müşterilerinin yazılı onayını alır.

(2) MKT üyeliğine ilişkin faaliyetleri kısıtlanan veya MKT üyeliğinin sona erdirilmesine karar verilen bir MKT üyesine bağlı tekil pozisyon hesaplarında izlenen pozisyonlar ile bu pozisyonlarla ilişkili teminatlar bir başka MKT üyesine taşınır. Taşıma işlemleri;

a) İlgili MKT üyesi ile Takasbank arasında imzalanmış olan sözleşmede devralacak MKT üyesine ilişkin önceden bir belirleme yapılmış olması halinde sözleşmede yer alan hükümler çerçevesinde,

b) İlgili MKT üyesi ile Takasbank arasında imzalanmış olan sözleşmede devralacak MKT üyesine ilişkin önceden bir belirleme yapılmamış olmasına rağmen taşımanın gerçekleşeceği tarihe kadar devredecek MKT üyesinin devralacak bir MKT üyesi ile sözleşme yapması halinde bu sözleşmede yer alan hükümler çerçevesinde,

c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer alan hükümlere uygun olarak bir belirleme yapılmadığında ise Takasbank tarafından devralacak yeni bir MKT üyesinin bulunabilmesi halinde bu çerçevede

Takasbank tarafından gerçekleştirilir. Ancak tekil pozisyon hesapları ile bunlarla ilişkili teminatları devralan MKT üyesinin hesaplarda mevcut teminatları çekme yetkisi, devredilen hesaba ilişkin faaliyetleri kısıtlanan veya üyeliği sona erdirilen MKT üyesi nezdindeki kayıtlarla Takasbank kayıtları arasında mutabakat sağlanana kadar kaldırılabilir. Adli ve idari mercilerce sürdürülen takiplere ilişkin hükümler saklıdır.

(3) Bir MKT üyesinin ilgili piyasa veya sermaye piyasası aracındaki faaliyetlerinin kısıtlanması veya MKT üyeliğinin sona erdirilmesi halinde, MKT üyesine bağlı müşteri hesaplarından taşınabilecek ya da iade edilebilecek teminat tutarı, temerrüt sonrasında doğan değişim teminatı tutarlarının hesaplara yansıtılmasını takiben kalacak teminat miktarıyla sınırlıdır.

(4) Pozisyon ve teminatları devralacak bir MKT üyesi bulunamaması veya bulunması için yeterli süre olmaması durumlarında, var olan hesapların takibine ilişkin işlemler Takasbank tarafından re'sen gerçekleştirilebileceği gibi piyasa yönergelerinde belirlenmek suretiyle gerekli hallerde hesapların kapatılması da mümkündür.

(5) Müşterilerin herhangi bir zamanda kendilerinin pozisyon ve teminatlarını devralacak bir MKT üyesi bulmaları halinde, söz konusu müşterilerin pozisyon ve teminatlarının da Takasbank tarafından devralacak MKT üyesine ait alt hesaplara taşınması mümkündür.

#### **Teminatların iadesi**

**MADDE 27 –** (1) Teminatların aynen iadesi esastır. Aynen iadenin mümkün olmaması halinde iade mislen yapılır. Aynen veya mislen iade olunamayan teminatlar eşdeğerleri üzerinden iade olunur. Müşteri teminatlarının MKT üyesi tarafından Takasbank'tan teslim alınmamasından doğan tüm hukuki sorumluluk ilgili MKT üyesine ait olup, bu nedenle Takasbank'a herhangi bir sorumluluk yüklenemez.

(2) Haklarında adli veya idari tasfiye süreci başlatılan MKT üyelerine bağlı hesaplardaki teminat ve pozisyonların taşınması veya tasfiyesi sonrasında ilgili MKT üyesine veya müşterilerine ait kalan teminatlar, Kanunla belirlenen yetkili mercie/mercilere Kurul düzenlemeleri de dikkate alınarak ödenir veya teslim edilir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Garanti Fonuna İlişkin Esaslar**

#### **Genel esaslar**

**MADDE 28 –** (1) Takasbank, MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarındaki MKT üyelerinden bir veya birkaçının temerrüde düşmesi halinde oluşabilecek zararların ilgili MKT üyelerinin teminatlarını aşan kısmı için kullanılmak üzere garanti fonu kurar.

(2) Takasbank tarafından MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarının her biri için ayrı ve/veya bir kısmı veya tamamı için ortak bir garanti fonu kurulması mümkündür.

(3) Takasbank tarafından garanti fonuna/fonlarına katkı payı olarak kabul edilebilecek varlıkların türleri 19 uncu maddeye uygun olarak Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

(4) Temerrüde düşen MKT üyelerinin teminatları, garanti fonu katkı payları ve Takasbank tarafından karşılanmış riskler için yapılan sermaye tahsisi yetersiz kalmadıkça, diğer MKT üyelerinin garanti fonu katkı paylarına başvurulmaz.

(5) Garanti fonu veya fonları, Takasbank'ı, olağandışı piyasa koşullarında ortaya çıkabilecek temerrüt durumlarına karşı koruyabilecek büyüklükte olmalıdır. Garanti fonunun/fonlarının büyüklüğü/büyüklükleri; en büyük açık pozisyona sahip MKT üyesinin temerrüdü halinde ortaya çıkacak kaynak ihtiyacı ile ikinci ve üçüncü büyüklükte açık pozisyona sahip MKT üyelerinin birlikte

temerrüdü halinde ortaya çıkacak kaynak ihtiyacından büyük olanından az olmamak üzere, piyasa koşulları da göz önünde bulundurularak ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

(6) MKT hizmetinin verileceği piyasalarda kurulacak garanti fonlarının, bu maddenin beşinci fıkrası uyarınca hesaplanacak büyüklüğe ulaşması için piyasa yönergelerinde süre tanınabilir. Garanti fonunun büyüklüğü piyasa yönergelerinde belirlenen dönemlerde bu maddenin beşinci fıkrasında belirlenen esaslar çerçevesinde Takasbank tarafından güncellenerek hesaplanır.

(7) MKT üyelerince garanti fonuna/fonlarına yatırılacak katkı payları, MKT üyelerinin kendi mülkiyetlerindeki varlıklardan karşılanmalıdır.

#### **Temsil ve idare**

**MADDE 29** – (1) Garanti fonu/fonları Takasbank tarafından temsil ve idare olunur. Takasbank; garanti fonu/fonları katkı paylarını bu Yönetmelik ve ilgili piyasa yönergeleri ve prosedürlerde yer alan kurallara uygun olarak toplar ve yönetir. Bu yönetim; Takasbank'ın topladığı garanti fonu/fonları katkı payları ile toplayabileceği ilave garanti fonu/fonları katkı paylarının yeterliliğinin ölçümü ve takibini, hesaplamada kullanılan yöntemlerin uygunluğunun ve yeterliliğinin değerlendirilmesini ve ölçülmesini içerir. Garanti fonundaki/fonlarındaki varlıklar, kuruluş amacı dışında kullanılamaz.

#### **MKT üyelerinin garanti fonuna/fonlarına yatırılabilecek katkı payları**

**MADDE 30** – (1) MKT üyelerinin garanti fonu/fonları katkı payları, yatırılmış ve talep edilmesi halinde yatırılacak ilave garanti fonu katkı paylarından oluşur.

(2) Yatırılmış garanti fonu katkı payları sabit ve değişken garanti fonu katkı paylarından oluşur. Yatırılmış garanti fonu katkı paylarının bu Yönetmelik çerçevesinde kullanılması ve/veya diğer nedenlerle eksilmesi durumunda tamamlama çağrısı yapılır. Bu ayırmada değişiklik yapılması veya yeni bir garanti fonu katkı payı türü oluşturulması ilgili piyasa yönergelerinde söz konusu hususa ilişkin hüküm yer alması koşuluyla mümkündür.

(3) 36 ncı maddede yer alan hususlar çerçevesinde garanti fonunun/fonlarının yetersiz kalması halinde ise, Takasbank tarafından, MKT üyelerinden ilave garanti fonu katkı payı talep edilmesi mümkündür. Her halükarda, MKT üyelerinden talep edilebilecek ilave garanti fonu katkı payları, ilgili piyasa ve sermaye piyasası aracı için MKT üyesi bazında yatırılmış garanti fonu katkı payı tutarından fazla olamaz.

(4) Takasbank, MKT üyelerinin garanti fonuna/fonlarına yatırdıkları veya yatırılabilecek katkı payları için ilgili piyasa yönergeleriyle asgari bir sınır belirlemeye yetkilidir.

(5) MKT üyelerince garanti fonuna/fonlarına yatırılacak katkı payları ilgili MKT üyesinin işlemlerinden kaynaklanan riskleri ile doğru orantılı olarak belirlenir.

(6) Garanti fonuna/fonlarına; MKT üyelerince yapılacak katkı paylarına ilişkin ödemelerin tutar ve zamanının belirlenmesi, kabul edilecek varlıkların tespiti ve bu varlıklara uygulanacak değerlendirme katsayıları ile garanti fonunun/fonlarının değerlendirilmesi, tahsili, yönetimi ve kullanımına ilişkin uygulama esasları ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

#### **Garanti fonu katkı payı tamamlama çağrısı**

**MADDE 31** – (1) Bu Yönetmelik ve ilgili diğer düzenlemeler çerçevesinde MKT üyelerinin garanti fonu katkı payı yükümlülüklerinin artması ve/veya garanti fonundaki/fonlarındaki varlıkların değerlerinin değişmesi sonucunda veya diğer nedenlerle garanti fonu katkı payının Takasbank tarafından ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen çerçevede hesaplanan seviyenin/seviyelerin altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti fonu katkı payı tamamlama çağrısı yapılır.

(2) İlgili çağrılar, esasları piyasa yönergeleriyle belirlenen elektronik bir sistem aracılığı ile yapılır. Takasbank'ın garanti fonu katkı payı tamamlama çağrısını elektronik bir sistem aracılığıyla göndermesi durumunda, MKT üyesinin başkaca bir ihbar ve bildirim gereksiz çağrıyı aldığı kabul edilir. MKT üyesinin sorumluluğu, Takasbank tarafından yapılan garanti fonu katkı payı tamamlama çağrısının üyeye ulaştığı anda başlar.

#### **Garanti fonundaki/fonlarındaki katkı paylarının değerlendirilmesi**

**MADDE 32** – (1) Takasbank, MKT üyeleri tarafından tesis edilen nakit Türk Lirası garanti fonu katkı paylarının zorunlu karşılık olarak tesis edilecek kısmı düşüldükten sonra kalan tutarı, mümkün

olan en iyi koşullarla nemalandırır. Nemalandırma sonrasında elde edilen brüt nema tutarlarından, vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile Takasbank komisyonu düşülür.

(2) Garanti fonundaki/fonlarındaki katkı paylarının nemalandırılmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili piyasa yönergelerinde düzenlenir.

**MKT üyeliğinin sona ermesi halinde garanti fonu/fonları katkı payının/paylarının geri ödeme esasları**

**MADDE 33** – (1) MKT üyeliği 15 inci madde çerçevesinde sona eren kuruluşların garanti fonundaki/fonlarındaki sabit garanti fonu katkı payı dışındaki katkı payı/payları ve bunlara ilişkin tüm getiri ve haklar; söz konusu kuruluşa, ilgili piyasalarda gerçekleştirmiş olduğu işlemlerden doğan yükümlülükleri ve Yönetim Kurulu tarafından MKT üyeliğinin sona erdirilmesine karar verildiği tarihten MKT üyeliğinin sona erdirilmesine ilişkin işlemlerin tamamlandığı tarihe kadar geçen sürede meydana gelebilecek temerrütlerden dolayı Takasbank'ın karşı karşıya kalabileceği ödeme yükümlülükleri göz önünde bulundurularak, ödenmesi gereken vergi ve diğer yasal yükümlülükler indirilmek suretiyle iade edilir.

(2) MKT üyeliği sona erdirilen kuruluşun sabit garanti fonu katkı payı/payları, Yönetim Kurulu tarafından MKT üyeliğinin sona erdirilmesine karar verildiği tarihten itibaren piyasadaki tüm açık pozisyonların vadesi göz önünde bulundurularak Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek süre sonunda iade edilir.

(3) MKT üyeliği sona erdirilen kuruluşun garanti fonu katkı payının/paylarının aynen iadesi esastır. Aynen iadenin mümkün olmaması halinde iade mislen yapılır. Aynen veya mislen iade olunamayan katkı payları eşdeğerleri üzerinden iade olunur. Eşdeğer iadede katkı paylarının Takasbank tarafından nakde tahvil edildiği tarihteki fiyatlar kullanılır.

(4) MKT üyeliği sona erdirilen kuruluşun garanti fonu katkı payı/payları içerisinde nakit bulunması halinde, nakdin iadesinde nemalandırılan tutardan ödenmesi gereken vergi ve diğer yasal yükümlülükler indirilerek Kanun ve Kurul düzenlemeleri çerçevesinde iade işlemi gerçekleştirilir.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Temerrüt Esasları**

#### **Genel esaslar**

**MADDE 34** – (1) Takasbank'ın MKT olarak mali sorumluluğu, taraflardan her biri için karşı tarafın yerini alarak piyasa veya sermaye piyasası araçlarında gerçekleştirilen işlemlere garanti vermesinden kaynaklanan tutar kadardır.

(2) Bu Yönetmelik ve ilgili piyasa yönerge ve prosedürlerinde ifade bulan temerrüt, Takasbank'ın MKT hizmeti verdiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında MKT üyelerinin Takasbank'a karşı olan yükümlülüklerini bu Yönetmelikte ve ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen sürelerde ve tam olarak yerine getirmemesini ifade eder.

(3) Sunulan MKT hizmeti, Takasbank nezdinde bu hizmet kapsamında açılan hesapları ve bu hesaplar üzerinden gerçekleştirilen işlemleri kapsar ve söz konusu işlemlerin takasının tamamlanması ile son bulur.

(4) Takasbank'ın mali sorumluluğuna ilişkin olarak 36 ncı madde hükümleri saklıdır.

(5) Bu Yönetmelik veya ilgili piyasa yönergelerinde düzenlenmeyen hususlara ilişkin olarak Merkezi Takas Yönetmeliğinin takas ve temerrüt esaslarını düzenleyen üçüncü ve dördüncü bölümlerinde yer alan hükümler, MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarına da uygulanır.

#### **MKT üyelerinin temerrüdü**

**MADDE 35** – (1) Bir MKT üyesi; her bir piyasa veya sermaye piyasası aracı için belirlenmiş olan teminat ve garanti fonu tamamlama, teslim veya ödeme yükümlülükleri ile yaptığı işlemlere ilişkin teslim veya ödeme yükümlülüklerini zamanında tam olarak yerine getirmediği takdirde, herhangi bir bildirim gerek kalmaksızın temerrüde düşmüş sayılır.

(2) Temerrüt hali ortadan kalkıncaya kadar mütemerrit MKT üyesinin, takas hizmeti verilen ilgili piyasa veya sermaye piyasası araçları bazında veya tüm piyasalar için, Takasbank nezdindeki kendisine bağlı hesaplardan teminat çekmesi kısıtlanabilir.

(3) Mütemerrit MKT üyesine, Takasbank tarafından, temerrüt nedeniyle ortaya çıkan yükümlülüklerini yerine getirebilmesi amacıyla piyasa yönergelerinde belirlenen bir süre verilir. Bu sürenin sonunda, yükümlülükler yerine getirilmemişse, Takasbank, temerrüt konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla ilgili MKT üyesinin kendi nezdinde bulunan hesapları üzerindeki doğrudan tasarruf yetkisinin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın askıya alınması dâhil, pozisyonların re'sen kapatılması ve her türlü alım satım, devir ve diğer işlemleri yapmaya yetkilidir.

(4) Mütemerrit MKT üyesi, ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen esaslar çerçevesinde temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Takasbank, borcun kısmen veya tamamen ifa edilmemesinden dolayı temerrüt faizini aşan bir zarara uğramışsa, bu zarar ilgili MKT üyesi tarafından tazmin edilir.

(5) Takasbank kendi nezdindeki, mütemerrit MKT üyesine ait varlıklar ile diğer hak ve alacaklar üzerinde takas, mahsup ve hapis hakkına sahiptir.

(6) Satıcı konumundaki MKT üyesinin teslim yükümlülüğünde temerrüde düşmesi durumunda, Takasbank'ın alıcı MKT üyesine ilgili kıymeti teslim etmesi esastır. Teslim yükümlülüğünün yerine getirilmesinin mümkün olamaması halinde ise ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanan nakit karşılığı ilgili MKT üyesine ödenir.

(7) Yükümlülüklerini yerine getirdiği halde alacağını takas günü alamayan MKT üyesine ayrıca temerrüt faizi ödenir.

(8) Her bir piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında, MKT üyelerinin temerrüdüne ilişkin diğer usul ve esaslar ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

#### **Temerrüt yönetimi**

**MADDE 36 –** (1) MKT üyelerinin temerrüdü halinde başvurulacak teminatların, garanti fonu katkı paylarının ve Takasbank kaynaklarının kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilir:

- a) Temerrüde düşen MKT üyesinin kendisine ait hesaplarda veya kendisine bağlı teminat açığı oluşan müşteri hesaplarında bulunan teminatlar,
- b) Temerrüde düşen MKT üyesinin yatırılmış garanti fonu katkı payı,
- c) Eğer varsa sigorta poliçelerinden yapılacak tazminler,
- ç) Takasbank tarafından karşılanmış riskler için 39 uncu madde kapsamında tahsis edilen sermaye,
- d) Diğer MKT üyelerinin yatırılmış garanti fonu katkı payları,
- e) MKT üyelerinden talep edilebilecek ilave garanti fonu katkı payları,
- f) Takasbank'ın kalan sermayesinden yapılan taahhüt.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirlenen sıralama, temerrüt nedeniyle ortaya çıkabilecek kayıpların karşılanmasında başvurulabilecek varlıkların kullanımına yöneliktir. Temerrüt halinde Takasbank, likidite yönetimine ilişkin öncelikleri ve bu maddenin altıncı fıkrasındaki sınırlamalar dâhilinde, yukarıda sayılan kaynakların yanı sıra yabancı kaynakları ve borçlanma imkânlarını da devreye sokarak takasın tamamlanmasını veya borcun tasfiyesini sağlar. Takasbank tarafından takas yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, teminatların nakde çevrilmesinden kaynaklanan bir gecikme olması halinde hak sahibine temerrüt faizi ödenir. Hak sahibinin talep veya kabulü halinde takas yükümlülüklerinin, teminatların piyasa fiyatlarından devri suretiyle kapatılması da mümkündür.

(3) Takasbank tarafından piyasalar veya sermaye piyasası araçları için ayrı garanti fonları kurulması halinde, birinci fıkrada yapılan önceliklendirme her bir garanti fonu için ayrı ayrı uygulanır. Bu halde bu maddenin birinci fıkrasının (ç) ve (f) bentleri çerçevesinde Takasbank sermayesinden tahsis ve taahhüt edilen sermaye, garanti fonlarının büyüklükleri nispetinde Yönetim Kurulu tarafından alınan karar çerçevesinde paylaşılır.

(4) Herhangi bir piyasada temerrüde düşen MKT üyesinin, diğer piyasalar için kurulan garanti fonlarındaki katkı payları, ilgili piyasalarda riskinin bulunmaması veya tüm pozisyonlarının tasfiye edilmiş olması kaydıyla bu maddenin birinci fıkrasının (d) bendinden sonra gelmek üzere temerrüde

düştüğü piyasadaki yükümlülükleri için kullanılabilir. Mütemerit MKT üyesinin teminatları ve garanti fonu katkı payları dışında Takasbank nezdinde mevcut diğer varlıkları da serbest olmaları kaydıyla takasın tamamlanması veya borç tasfiyesinde kullanılabilir.

(5) Mütemerit MKT üyesine ait teminat ve garanti fonu katkı paylarından varsa henüz kullanılmamış bölümler ile söz konusu üyenin takibinden sağlanacak kaynaklar öncelikle, eğer varsa MKT üyesinin yükümlülüklerinin tasfiyesi için temin edilen borçların kapatılmasında kullanılır. Borçların tasfiyesi sonrasında MKT üyesinin takibinden sağlanacak kaynaklardan kalan bir kısım var ise, bu kaynaklar ilk önce temerrüde düşmemiş olan MKT üyelerinden daha önce alınan ilave garanti fonu katkı paylarının, sonra da temerrüde düşmemiş olan MKT üyelerinin yatırılmış garanti fonu katkı paylarının iadesinde kullanılır. İade oransal olarak yapılır. Takasbank sermayesinden karşılanan bölüm de dâhil olmak üzere temerrütten kaynaklanan tüm asli ve fer'i yükümlülükler tasfiye olmadan, Takasbank tarafından mütemerride herhangi bir ödeme veya iade yapılamaz.

(6) Takasbank'ın kalan sermayesinden bu maddenin birinci fıkrasının (f) bendi çerçevesinde yapılacak taahhüt miktarı, 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik uyarınca hesaplanan özkaynak tutarından bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendine göre karşılanmış riskler için tahsis edilmiş sermayenin düşülmesi suretiyle bulunacak miktar ile BDDK mevzuatına göre belirlenen sermaye arasındaki fark kadardır. Ortaklar veya diğer kişi ve kurumlarca Takasbank'ın muhtemel sermaye artırımında kullanılmak üzere peşin olarak yapılacak ödemeler ile cayılamaz nitelikteki sermaye ve sermaye benzeri kaynak taahhütleri bu farka ilave edilir.

(7) Takasbank; bu maddenin birinci fıkrasının (ç) ve (f) bentleri çerçevesinde bir sonraki dönem için tahsis ve taahhüt edeceği sermaye miktarlarını, bu maddenin altıncı fıkrası çerçevesinde sağlanabilecek ilave özkaynak hariç olmak üzere, yılda bir kez en geç içinde bulunulan yılın dördüncü ayının ilk işgünü günceller ve internet sitesinde duyurur.

#### **Pozisyonların kapatılması, devri ve sonlandırılması**

**MADDE 37 –** (1) Takasbank, temerrüt durumunda, mütemerit MKT üyesine, kendisine ait pozisyonların kapatılması yönünde talimat verir. İlgili MKT üyesinin kendi pozisyonlarını kapatmaması ile faaliyetlerinin kısıtlanmış veya MKT üyeliğinin sona erdirilmesine karar verilmiş olması hallerinde Takasbank bu pozisyonları re'sen kapatmaya yetkilidir.

(2) Takasbank, mütemerit MKT üyesine ait pozisyonların devri amacıyla ihale düzenleyebilir.

(3) Takasbank, kalan sermayesinin BDDK mevzuatına göre belirlenen sermaye tutarının altına inmesine yol açabilecek zararların ortaya çıkması ve/veya piyasa derinlik ve likiditesinin kaybolmasına bağlı olarak karşı pozisyon almaya istekli taraf bulunamaması durumunda pozisyonların temerrüde düşmemiş MKT üyelerine zorunlu devrine veya pozisyonların sonlandırılmasına veya sonlandırılmasını piyasa yöneticisinden talep etmeye yetkilidir. Pozisyonların kapatılmasının nakdi uzlaşısı yoluyla yapılması esastır. Pozisyonların nakdi uzlaşısı yoluyla kapatılmasında 36 ncı madde çerçevesinde Takasbank tarafından üstlenilebilecek zarar dikkate alınarak belirlenen fiyatlar kullanılabilir.

(4) Takasbank, temerrüde düşen MKT üyesinin pozisyonlarından kaynaklanan yükümlülüklerini ihale, sonlandırma ve devretme gibi yöntemlerle tasfiye edene kadar geçecek süre boyunca koruma amaçlı işlemler yapabilir.

(5) MKT üyesinin pozisyonlarının kapatılması, devri ve sonlandırılmasında izlenecek usul ve esaslar piyasa ve sermaye piyasası araçları itibarıyla ilgili piyasa yönergelerinde belirlenir.

## **ALTINCI BÖLÜM**

### **Takasbank'ın Diğer Görev, Yetki ve Sorumlulukları**

#### **Diğer MKT kuruluşları ile bağlantılı çalışma**

**MADDE 38 –** (1) Takasbank, Kurulun uygun görmesi halinde, yurtiçi veya yurtdışında yerleşik MKT kuruluşları ile bağlantılı çalışabilir. Bağlantılı çalışma, Takasbank'ın bir veya daha fazla MKT kuruluşu ile özel şartlar altında riskler ile orantılı olarak teminat ve tanımlanacak ilave kaynakların karşılıklı olarak değiştirilmesini içeren karşılıklı bağlantı veya Takasbank'ın diğer bir MKT'nin üyesi yahut

diğer bir MKT'nin Takasbank'ın üyesi olarak faaliyet göstermesini içeren katılımcı bağlantı şeklinde gerçekleştirilebilir. Katılımcı bağlantı yoluyla Takasbank'a üye olan MKT kuruluşları için bu Yönetmelik'te belirtilen üyelik koşullarından bir kısmı aranmayabilir.

(2) Diğer MKT kuruluşları ile bağlantılı çalışmaya ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından düzenlenir.

#### **Karşılanmış risklere tahsis edilecek sermaye**

**MADDE 39** – (1) Takasbank karşılanmış riskler hariç olmak üzere, yasal sermaye yükümlülüğüne tabi riskler için bankacılık mevzuatı çerçevesinde hesaplanan asgari sermaye tutarına iş riski ve yeniden yapılanma maliyetleri karşılığı olarak MKT hizmetlerine ilişkin geçmiş bir yıllık operasyonel giderlerinin %75'inin ilavesiyle bulunacak meblağın %25'ini karşılanmış risklere tahsis eder. Bu karşılığın likiditesi yüksek varlıklarda değerlendirilmesi esastır.

#### **Stres testleri**

**MADDE 40** – (1) Takasbank; teminatları, garanti fonu katkı paylarını ve sermaye yeterliliği yükümlülüğünü stres testleri aracılığıyla teyit eder, iç sistem birimleri aracılığıyla üçer aylık dönemler itibarıyla Yönetim Kurulu'na raporlar ve ayrıca Kurula bildirir.

#### **Risk komitesi**

**MADDE 41** – (1) Takasbank tarafından üstlenilen MKT risklerinin değerlendirilmesi amacıyla oluşumu ve faaliyetleri Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek bir Risk Komitesi kurulabilir. Organize piyasalar dışında gerçekleştirilen türev araç işlemlerinde MKT hizmeti verilebilmesi için Risk Komitesinin kurulmuş olması zorunludur.

#### **Likidite riski yönetimi**

**MADDE 42** – (1) Takasbank, likidite riski yönetiminde bankacılık mevzuatı ile öngörülen yükümlülüklerinin yanı sıra; MKT olmasından kaynaklanan likidite ihtiyaçlarını düzenli olarak analiz ve takip etmek ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(2) Likidite riski yönetiminde, yeterli likit varlık tutulması, teminatların düşük maliyetle ve kısa sürede nakde tahvil kabiliyeti, ticari banka ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası likiditesine erişim sağlanması gibi hususlar da dikkate alınır.

#### **Kredi ve konsantrasyon riski yönetimi**

**MADDE 43** – (1) Takasbank, kredi ve konsantrasyon risklerinin yönetiminde bankacılık mevzuatı ile öngörülen yükümlülüklerinin yanı sıra, karşı taraflardan kaynaklanabilecek kredi risklerini sınırlamak üzere uygun limitler tesis etmek, teminatların tesisinde çeşitliliği sağlamak üzere konsantrasyon limitleri belirlemekle yükümlüdür.

(2) Konsantrasyon limitleri; hem teminat konusu finansal araçları ihraç edenler veya garanti verenler itibarıyla hem de teminat kabul edilebilecek araçlar itibarıyla belirlenir. Karşı taraflar için belirlenen risk limitleri; hem karşı taraflardan kaynaklanacak toplam riski hem de aynı karşı taraf ile farklı piyasalarda yapılan işlemleri sınırlayacak kapsamda olmalıdır.

(3) Takasbank, belirlenen limitleri periyodik olarak izlemek, MKT üyelerinin kredi değerliliğini tespit ve takibe yönelik derecelendirme sistemleri kurmak ve yönetmekle görevli ve yetkilidir.

#### **Değerleme katsayıları**

**MADDE 44** – (1) Takasbank tarafından teminat ve garanti fonu katkı payı olarak alınan varlıklara uygulanacak değerlendirme katsayıları, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınarak belirlenir.

#### **Model güvenliği ve geriye yönelik testler**

**MADDE 45** – (1) Takasbank, MKT olarak faaliyette bulunması nedeniyle karşı karşıya kalacağı risklerin yönetiminde kullandığı risk modellerinin geçerliliğini ve güvenilirliğini düzenli aralıklarla yapacağı geriye yönelik testlerle sınamak zorundadır.

#### **İç sistemler ve bilgi teknolojileri altyapısı**

**MADDE 46** – (1) Takasbank'ın, MKT hizmeti kapsamında faaliyetlerini düzenli bir şekilde sürdürmesini sağlayabilecek düzeyde bilgi işlem altyapısı ile iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerini kurması ve idame ettirmesi zorunludur.



(2) Takasbank, iç denetim birimleri aracılığıyla risk yönetim ve bilgi işlem altyapılarının güvenilirliğini ve yeterliliğini asgari altı aylık dönemler itibarıyla kontrol etmek ve sonuçlarını Kurula bildirmekle yükümlüdür. Kurulun, bu kontrolün daha sıklıkla yapılmasına karar verme ve bu maddede yer alan hususlara ilişkin bağımsız denetim yapılmasını isteme hakkı saklıdır.

#### **Takas risklerinin sigortalanması**

**MADDE 47** – (1) Takasbank tarafından gerekli görülmesi ve Kurulca uygun görüş verilmesi halinde Takasbank; MKT hizmeti nedeniyle üstlendiği risklerinin sigortalanması ve ödenecek primin MKT üyeleri tarafından paylaşımına ilişkin esasları ilgili piyasa prosedürlerinde belirlemeye yetkilidir.

#### **Olağanüstü durumlarda alınacak tedbirler**

**MADDE 48** – (1) Takasbank; piyasaların işlerliği ve güvenilirliğinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde, MKT hizmeti verilen piyasalara veya sermaye piyasası araçlarına ilişkin olarak alınacak önlemleri belirlemeye ve bu önlemleri uygulamaya yetkilidir. Takasbank söz konusu önlemleri ve uygulamaları Kurula, ilgili piyasa yöneticilerine ve diğer yetkili mercilere bildirmekle görevlidir.

(2) MKT hizmetinin verildiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında Takasbank; bu maddenin birinci fıkrasına dayanarak olağanüstü durumun niteliğine göre bunlarla sınırlı olmaksızın aşağıdaki tedbirlerden bir veya birkaçını birlikte alabilir:

- a) İşlem ve pozisyon limitlerini değiştirmek,
- b) Risk hesaplama yöntem ve parametrelerini değiştirmek,
- c) İlave teminat talep etmek,
- ç) Teslim, takas ve opsiyon kullanım süresi ile şartlarını değiştirmek,
- d) Piyasa yöneticilerinden MKT üyeleri bazında veya genel olarak emir kabulünün kısıtlanmasını talep etmek,
- e) Değişim teminatlarında yapılacak dağıtımları durdurmak veya kesintiye gitmek,
- f) Teminat çekilmesini belirli süreler ve miktarlar ile geçici olarak sınırlamak,
- g) İlgili teminatlar dâhil olmak üzere pozisyonların başka bir MKT üyesine aktarımını talep etmek,
- ğ) Pozisyonların kapatılmasını istemek.

(3) Bu maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirlerin amacı piyasalarda olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarındaki işlemlerin güvenliği ve sürekliliğinin sağlanmasına yönelik olup, Kanunun 101 inci maddesinde ifade edilen bilgi suistimali ve piyasa dolandırıcılığı incelemelerinde uygulanacak tedbirlere ilişkin hükümler saklıdır.

(4) Bu madde uyarınca Takasbank tarafından MKT üyelerinden yapılması talep edilen işlemlerin belirlenen süre içerisinde yapılmaması durumunda, ikinci fıkranın (g) ve (ğ) bentlerinde yer verilen işlemler başka bir bildirim gereksiz Takasbank tarafından re'sen yerine getirilir. 36 ncı madde hükümleri saklıdır.

#### **MKT hizmetine ilişkin faaliyetlerin durdurulması**

**MADDE 49** – (1) Takasbank'ın MKT hizmetine ilişkin faaliyetleri, bu Yönetmeliğe ve ilgili diğer düzenlemelere aykırı hareket edilmesi durumunda fiilin önem ve mahiyeti dikkate alınarak Kurul tarafından kısmen veya tamamen geçici veya sürekli olarak durdurabilir.

## **YEDİNCİ BÖLÜM**

### **Ücretler ve Diğer Hükümler**

#### **Ücretler**

**MADDE 50** – (1) Bu Yönetmelik kapsamında MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarına ilişkin sunulan hizmetler için Takasbank tarafından alınacak ücretler ile bunların tahsil zaman ve şekilleri Yönetim Kurulunun önerisi ve Kurulun onayı ile yürürlüğe girer.

(2) Kurulun onayına sunulan ücret ve komisyonlara ilişkin Yönetim Kurulu kararı Kurul tarafından otuz gün içerisinde olumsuz görüş bildirilmediği takdirde yürürlüğe girer. Takasbank tarafından başvuruda sunulan bilgi ve belgelerin eksik olması veya ek bilgi, belge ve çalışmaya ihtiyaç duyulması hâlinde, Takasbank bilgilendirilerek eksikliklerin Kurulca belirlenecek süre içerisinde giderilmesi istenir.

Bu takdirde, otuz günlük süre söz konusu eksik veya ek bilgi, belge ve çalışmaların Kurula sunulduğu tarihten itibaren işlemeye başlar.

**Disiplin hükümleri**

**MADDE 51 – (1)** Bu Yönetmelikte belirlenen yükümlülüklere uymayan MKT üyeleri hakkında Merkezi Takas Yönetmeliğinin yedinci bölümünde yer alan disiplin hükümleri uygulanır.

**Muafiyet ve istisnalar**

**MADDE 52 – (1)** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası; Takasbank'ın MKT olarak faaliyet gösterdiği piyasa veya sermaye piyasası araçlarında talebi halinde doğal MKT üyesi olup, bu Yönetmelik ile ilgili piyasa yönergelerinde ve prosedürlerde yer alan hükümlere tabi değildir.

**Takasbank'ın MKT hizmeti verdiği piyasalarda işlem yapması**

**MADDE 52/A- (Ek:RG-30/7/2022-31908)**

(1) Takasbank, ilgili piyasa yönergelerinde belirlenen şartlarla merkezi karşı taraf olarak faaliyet gösterdiği piyasalarda işlem yapmaya yetkilidir. Bu durumda, Takasbank 7 nci maddede belirtilen şartlardan muaftır.

**Yürürlük**

**MADDE 53 – (1)** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**MADDE 54 – (1)** Bu Yönetmelik hükümlerini Takasbank Yönetim Kurulu yürütür.

<b>Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin</b>		
	<b>Tarihi</b>	<b>Sayısı</b>
	14/8/2013	28735
<b>Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin</b>		
	<b>Tarihi</b>	<b>Sayısı</b>
1.	20/11/2018	30601
2.	22/6/2019	30809
3.	24/5/2022	31845
4.	30/7/2022	31908